

MAGYAR KURIR

Indult Bétsből, Péntoken Oétober' 24 -dik napján, 1817 -dik esztendőben.

Szent Ilona.

Nem régen irtuk, hogy Anglus Lord *Anherst*, Chinából Európa felé folytatván evezését, 's ezen szigetnél megállapodván, Bonapartéval sokáig beszélgetett. Ezen beszélgetést már Londonban a' Ministeri Kurir is hozszasan kiadta (Az erről való emlékeztést kétség kívül csak ennek hitelesítéséül említik most a' Londoni egyéb újságok, kik akkor kiadták való). — Egy ugyantsak ezen szigetről érkezett levélben említettik, hogy az Amerikaiak még most is untalan terjesztik a' Bonaparte' elszökését tárgyazó mese-híreket: pedig az ő őriztetősét illető intézetek oly kemények, hogy azt még csak álmodni sem lehet lehetségesnek. Az ötet őrző regularis Anglus sereg áll a' 66-todik Regimentnek 1000 embereiből, 100 Dragonyosokból, 2 vagy 3 Kompánia Agyuzókból, 's az ott lévő lakosoknak két, úgy mint egy gyalog 's egy agyuzó Regimentjeikből. A' vigyázás pedig oly nagy és szoros, hogy a' strázsákon túl menni, parola-szó nélkül, magának a' Kormányozónak sem szabad. *Bonaparte* a' háztól kimenvén véle mindenütt egy tiszt, a' kísérelével 's tselédeivel pedig, hasonlóképpen ha valahova kimennek, egy-egy kalona van. A' nálla őrizeten lévő Kapitánynak minden nap' látni kell ötet legalább egyszer. *Bertrandon* kívül még egy *Gourgaud* nevű, 25 vagy legfeljebb 26 esztendő, ifjú Generális van még Bonapartéval a' szigeten.

Nagy Britannia.

Londonban semmi nem foglalta mostanság úgy el a' közönséges 's az újságírói figyelmetességét, mint az Angliai katonaságnak, nevezetesen a' tiszteknek, az Amerikai insurgensekhez való kíváncsiorlása, a' hol szolgálatra lépnek. Majd mind egygyik újságban lehet felőllok valamit, többet vagy kevesebbet találni. Vegyünk rendre egyénéhányat. Kezdjük a' Ministeri Kuriron, a' ki így szoll Oétober' 6-dikán: — „Egy *Brigg* 's egy *Schooner* készen állanak a' Portsmouthi kikötőhelyben, hogy Insurgensekhez menő útasokat vegyenek fel. Ezek még ma eleveznek *Sz. Tamás* felé. Az egygyiken 35. a' másikon 20 efféle útasok ülnek; többire mind ifjú emberek, kik a' mi armádánknál még csak alatsony rangra juthatván, 's már most elbotsáttatván, fél fizetést nem nyerhettek. Egy-egy személy 30 Gvince-aranyot fizet *Sz. Tamás* sig (ez a' sziget a' *Venczeuelai* part' szomszédságában csik.) Hasonló úthoz készült hozzá *Dawson* nevű, 500 tonnás hajónk is.“

Az *Englisman* ekképpen ír ugyan ezen tárgyrol ugyan ezen napon: — „Szüntelen több-több hajónk készülnek az Amerikafelé való evezéshez, hogy tiszteteket és katonákat vigyenek az Insurgensekhez. Egy ilyen hajón, mely már éppen kész az evezésre, 200 emberek ülnek tisztjeikkel egytemben, kik mindennel úgy felkészülve vannak, hogy kiszállván azonnal egy stuzos sereget fer-

málhassanak. Egy más hajó, melly már hasonlóképpen indulófélben van, 600 embereket viszen, kik egy lovas Regementet fognak formálni. Egy harmadik hajó; látsásoknak való készülettel van megrakva. A' tisztek mind olyan emberek, a' kik már armádáinknál szolgálatot tettek; Oberslajtnántól fogva Zászlótartóig mindenféle ranguk találatnak köztök. Tökéletesen organizáltatva és oly elintézéssel indittatnak útnak, hogy ki szállván azonnal kiállhassanak, mint hatonak, a' sikra.“

„A' Times' íróji így szollanak 7-dikben: — „Egy hajónk, melly egy fegyveres sereg' számára hadi mindenféle készületekkel van terhelve, ismét el fog minden órán evezni Amerika felé. Mint mondják, a' szerentsepróbálásra vágyó Britannusok' száma naponként nevedik, 's úgy látszik, hogy annak meg gondolása, hogy ezen tisztjek ezen tselekedeteik által a' magok fél fizetősseket, melyből eddig éltek, elvesztik, egyáltalában meg nem hűlepití benne azon vágyodás tüzét, melly őket erre a' vakmerő-bátor pályafutásra készíti. Más idegen Státusokból való alattvalók is naponként tudakozódnak az Insurgensek' itt lévő Agensénél, hogy: hol és mi módon jelenhetnének-meg ők legnagyobb hamarsággal a' tsatázó mezőkön?“

Arra, a' mit a' Times' íróji itt a' félfizetésnek elvesztéséről mondának, elég leszen tsak annyit megjegyezni, hogy a' Hadi Cancellaria kihirdette Sep. 30-dikán, hogy a' jövő December 25-dik napján-túl semmi Anglus tisztek nem fognak fél fizetést kapni, mihelyest idegen szolgálatra lépnek, a' nélkül, hogy a' Régens Printztől arra engedelmet kapnának.

Az Anglus levelek addig lármáztak nem régen azért, hogy az Amerikai Státusok jobban építik a' magok hadi hajóji-

kat, mint ők, hogy már ma azt olvassuk a' Londoni újságokban, hogy az ő Országlószekek is most egyszerre néhány olyan alkatasú hajóknak építettése eránt tett rendelést, mint a' milyenekkel az Amerikaiak az Anglusoknak az utolsó hadakozásban igen sok kárt tettek. — (Ezek olyan nagy fregátok, mint Angliában a' 60's 70 ágyus linea hajók: de fregátmódra vagynak épülve, 's azért oly könnyen lehet véleek bánni, mint a' fregátokkal).

Északi Amerika.

Mint hogy egy időtől fogva sokat emlegetik kivált az Anglus újságlevelek, hogy az Amerikai egygyesült Státusok' Országlószeke alattomban oda dolgozik, hogy *Floridát*, ha nem mind kettőt is legalább az egygyiket elfoglalhassa, ekképpen felel nékiek a' *Baltimorei* újság: — „Egy Országlószekeknek, úgy mond, melynek főszomszédságában néptámódások uralkodnak, sokat meg kell engednünk. Lám a' Portugallusok is, mikor *Montevideo* városát 's az ahoz tartozó tartományt elfoglalták, azzal mentették magokat, hogy ennek lármás állapotja veszedelemmel fenyegeti a' Brasiliai szomszéd határokat.“ — Ezen szavakból úgy látszik, hogy az Egygyesült Státusok' Országlószeke is így akar tselekedni a' *Floridákkal*, 's tselekedetének ő is hasonló okát fogja mondani, mint ezt a' *National-Intelligencer*' szavaiból nyilván ki lehet hozni, a' melly újság ekképpen szoll: — „A' *Floridai* lakosok, úgy mond, telességgel nem szítanak *Mac-Gregorhoz*; nintsen semmi bizodalmok hozzá. Gyűlölnék is ezek ataljában minden Országlási változást magok között, ezt az egygyet kivéven, hogy, ha az *Egygyesült Státusok' Országlószeke* alá eshelnének, mert meg lehet jegyezni, hogy ők majd mind ezen Országbéli születésű emberek.“

A' *Philadelphiai* újság is valami olyant emleget, a' mi nem egészen érdemetlen a' figyelmetességre: — „Hadt hajóinknak mozgásait, úgy mond, nem ok nélkül való. Talán készüléfében van valami, vagy érthetőbben, talán készülnek valamihöz. Újságaink jelentik, hogy *John Adams* lineahajónat fegyverkeztetik; 's hogy azon új hajóinkat, melyeknek építtetését a' *Congressus* meghatározta vala, sietve építik. *Saranac* nevű hajónk a' Kapitány *Ellon* vezérlése alatt már a' tengernek borsáította vitorláit; minden órán így tselekszik az *Ontario* is a' Kapitány *Ridle* vezérlése alatt.“

Spanyol Amerika.

Egy okoskodó újságolvasó kézzelfoghatólag ítélt az Amerikai Spanyol insurgensok állapotjának kimeneteléről a Londoni Ministeriális Kurirnak itt következő megjegyzéseiből: —

„*Angliának* kereskedésbeli haszná kívántatja véle a' Spanyol pléntartományoknak függetlenné lételét: de jövődre nézve tsakugyan veszedelmes lehetne egy ily példaadás. *Angliának* lehetetlen nyilvánossággal segíteni az insurgensoket: annak pedig, hogy titkon segítse őket, ellene fog állani tudni a' Spanyol Országlószék. Az egyéb Európai Hatalmasságok is nagyon irigyelvén *Angliának* tengeri erejét és kereskedését, minden bizonnyal ellene szegeznék magokat, ha ő ezen tsatába bele akarna avatkozni. A' száraz Európa segítette az Északi Amerikai egyesült Státusokat, mikor a' magok függetlenségért tsatáztak, tsak azért, hogy *Angliának* erejét gyengíthesse: mert azon fog ugyantsak a' Száraz Európa iparkodni, hogy, ha lehet, elnyomhassa a' Déli Amerikai Insurgensoket, ismét éppen azért, hogy *Anglia* ne erősödjék. —

„*Anglia* tehát telyességgel nem se-

gítheti az insurgensoket: de éppen ilyenkevessé iparkodhat az ő elnyomattatásokon is, mert ez egyenesen ellenkezne az ő hasznával, és ezt a' mi kereskedőink, a' mi polgárainknak nagy tekintetű szakasza, közönségesen hibás dolognak fogná tartani. Ez által barátokat tsálna ugyan a' mi Országlószékünk magának *Kadiksbán*, de nem ám a' Londoni kereskedők' Bőrséjében. Más felől az is gyalázatjára szolgálna ám fegyverünknek, ha a' mi *Watterloói* győzedelmescinket idegen Országra küldenők, hogy ott verjék vasra a' támadókat.“

Prusszia.

A' Prusszus Királynak azon Serkentő-Írása, melyet a' Monarchiájában lévő Protestansoknak Consistoriumaikhoz Zsinataikhoz és Superintendentziaikhoz bocsátott, szórol szóra így van:

„Már Istenben boldogultt Felsőcsésem, *János Zsigmond* Választó Fejedelem, — *György Wilhelm* Választó Fejedelem, ama Nagy Választó Fejedelem, I. *Fridrik* Király, és I. *Fridrik Wilhelm* Király, mint uralkodásoknak, 's élteknek Historiája bizonyítja, szíves iparkodással rajta voltak, hogy a' Protestansoknak egymástól külön válva lévő Felekezeteiket, t. i. a' Luteranusokat, és Reformatusokat egyesítenék. Az ő emlékezeteket, 's idvasséges tzeljokat tisztelvén, örömet melléjek állók én is, és ohajtom, hogy ezen Istennek-tetsző munka, melynek tökéletes égre való menését az alkori boldogtalan Szakadásoknak Lelkégátolta meg, most már a' mellékes dolgokkal nem gondoló, és a' Keresztységnek főképpen a' Velejére, melyben mind a' két Felekezetek különbben is megegyeznek, ügyelő jobb gondolkozás módjának befolyása alatt, az Istennek ditsőségére, és a' Keresztvény Anyaszontegyháznak idvességére Statusaimban végre

hajtasson, és nevezetesen a' Reformatiónak, ezen most reánk következő Százados innépén vétessen az munkába! Az egyébaránt is tsupán tsak külső dolgokban különböző két Protestans Felekezeteknek illy valódi Vallási Egygyesülések meg egyez a' Keresztyénségnek felséges tséljaival, megfelel a' Reformatorok legelső feltételeiknek; magában a' Protestanságban nagyon fundálva; előmozdítja a' Vallási érzést; hasznos a' házi boldogságra nézve, és gazdag forrása fog számos olyan Egyházi és Oskolai jobbitásoknak lenni, melyeket eddig gyakran tsak a' Vallástelben való különbözés hátráltatott.

Ezen boldogító, már régtől fogva, és most is olly szívszakadva óhajtott, és olly sok ízben haszontalan próbált Egygyesülésnek, mellynél fogva sem a' Reformatosok Lutheranusokká sem pedig ezek az elsőbettek nem változtatólnak által, hanem ketten formálnak egy új Evangyéliomi Keresztyén Anyaszentegyházat, Szentáegyes Fundálójoznak akarátjához képest, nem vet többé gátot semmi a' dolognak természetében fundáltatott akadály, ha ugyan mind a' két Rész igazi tiszta Keresztyéni indulattal akarja azt, — és ha ebből származik az, ugy fejezi illendően azt a' háládatosságot ki, mellyel az Isteni Gondviselésnek a' Reformatió megbetsülhetetlen áldásáért tartozunk, és ugy ditsőiti igazán halhatatlan munkájoknak előmozdításában, annak Nagy Fundálóinak emlékezetét.

De bármelley forrón kelljen is azt óhajtanom, hogy a' Reformatosoknak és Lutheranusoknak Felekezete Statusaimban velem a' részben egyformán gondolkozzon, mindazonáltal szinte oly nagyon távol lévén én tőlem, ki az ő Jussait, és Szahadságokat figyelemmel tartom, hogy őket arra erőltessem, és ezen dologban valamit rendelni vagy meghatározni akarnék. Mert tsak ugy is lehet

ezen Egyesülésnek igazi betse, ha sem rábeszélés, sem vallási hidegség nem avatkozna abba, ha tiszta szabad meggyőződésből származik és nem tsak külsőképpen való Egyesülés lesz az, hanem annak gyökerei és éltető ereje a' Szíveknek valóságos Bibliái Principiumok szerint való őszve forradásában fundáltatnak.

Valamint én Magam is ebben az értelemben fogom a' Reformatiónak ránk virradó Százados Innepét a' Potsdami eddig külön volt Reformata, és Lutherana Udvari- és Várbeli Gyülekezeteknek most már egy Evangyéliomi Keresztyén Gyűltkezetéte egygyesültt Társaságoknak kebelében innepelni, és ugyan ezzel fogok az Uri Szent Vatsorával is élni: szintegy reménylem, hogy ezen én tulajdon Példámnak ereje minden Országomban lévő Protestans Gyülekezetekre ki fog terjedni, és azt lélekben és igasságban közzönségesen követni fogják. A' Consistoriumoknak bölts kormányozására, a' Lelki Pásztoroknak és Zsinatjaiknak hegyes buzgóságokra bizon az Egygyesülés külső formájának elrendelését, meg lévén arról győzettelve, hogy azt a' Gyűltkezetek igazi Keresztyéni indulattal elfogadják, és hogy mindentűtt, a' hol t ak komolyan és egyenes lélekkel minden tisztátalan meliékes tsélok nélkül a' dolognak valóságára, és a' nagy szent T egyra erányozódik a' figyelem, könnyen el lehet találni a' formát, és így a' külső a' belsőből, egygyüen, méltóságosan, és igazán ki fog magától jönni. Bártsak ne lenne már többé az az óhajtott időpont messzse, midön egy köz Pásztor alatt, Minden, egy hitben, egy szeretetben, és reménységben, Egy nyájt fog formálni!

Potsdam Sept. 27-dikén 1817.

Fridrik Wilhelm.

A' Consistoriumokhoz, Zsinatokhoz, és Superintendenciákhoz

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

B é t s.

Az itt lévő Erdélyi Fels. Udvar. Cancellariáról szomorú újságot kénteleztettünk írni, a' melynek egy igen érdemes munkás és szorgalmatos tagját N. gos Kézdi-Szentlélek *Kozma Antal* Urat, a' halál, tegnapi u. m. e' hónap' 25-dikára virradó éjjel, életének 51-dik esztendejében, egy hónapnál tovább tartott betegskédése után, az élők közül elragadá.

* * *

Az *Austria* nevű Austriai fregát, melly a' Brasiliai Udvarhoz rendeltetett Cs. K. Követ-égi Tanácsos és Agens Baró *Neveu* urat vitte, oda Jul. 14-dik napján szerentsésen megérkezett. *Maderától* fogva *Rio-Janeiróig*, 36 napok alatt tette ezen utat. Az egész útozása alatt jó egészsége volt minden kísérőinek, kik között két Cs. K. Ramarás urak is vagnak, úgy mint Gróf *Schönfeld*, és Gróf *Pálffy Miklós*, a' *Pálffy József* ö Hercegsége ifiabbi fia.

Magyar Ország.

Pest. — Az aszszonyi Egygyesülés' jóltévőségének segedelmével *T. Tóth Pápai János* Orvos Doktor és Szemorvos úr gondviselése's az ő Adjunctusának *T. Cseresznyés Sándor* Urnak szorgalmatoskodása által felállított világtalanok' ispotályában, Janius 20-dikától fogva, a' midőn kezdődött, September 30-dikáig, a' midőn végződött, több szerentsés gyógyítások mentek véghez. Az ispotály 6 ágyra volt intézve, 's ezen idő alatt 16 személyek, többnyire Pestiek és Budaiak voltak benne. Ezek közül kettőnek szerentsésen mesterséges szemfény (pupilla artificialis) készítettett, pedig egyik közülök 7 esztendeig nem látott. Szemki-

növése (*Staphyloma*) kettőnek szépen levétetett. Belső hályog (*Cataracta*) 7-nek lehzutatott, úgy hogy látva hagyta el az ispotályt. Ezekon kívül még 8-an operáltattak az ispotályban, 's többeknek különbözőkülömbféle szemnyavalyaik orvosaltattak. A' fellyebb említett belső hályogok közül való volt *Csillag* Ur egykori Cs. Kir. Posta mester, 's egy 7 esztendős leányka, ki a' világozságot legelőször megpillantván, örvendezve így kiáltott-fel: emberek látok!"

* * *

Meitzenseffről October' 7-dikén. E' hónap 2-dikán estvéli 7-edfél óra tájban rémítő tűz támadott itten, mellyet gyaníthatóképpen valami istentelen gonosz ember okozott. Szörnyű nagy hirtelenséggel elhorított ez 3 házakat, hanem mivel a' szél, melly ekkor tájban lengedezett, egy kevéssé megtsendesedett, tehát azt reményeltük, hogy ha tovább terjedne is, a' tűz, legalább gyönyörű Templomunk meg fog maradni. De a' szélnek tsendessége tsak igen kevés ideig tartott, újra feltámadott az, és más erányozatot vett magának, úgy hogy a' lángot éppen a' Templom fedelére szórta. Ez tehát meggyúlodott, és róla a' tizedik házuakszérűjére hullván a' tüzes darabok, tsak azt vettük észre, hogy 73 házak egynéhány szempillantatok mulva a' lángok ak ragadományává lettek. A' Templomnak tornya a' bennelévő harangokkal és órával egyetemben semmivé tétetett. Egészen is hamuvá égett volna minden benne lévő készülettel, minthogy a' toronyba vivő sa grádsnál fogva a' Templomnak belső része is meggyúlodott, ha a' Kassai Püspöki Lyceumban Professor és Philosophia Doctora Tiszt. *Benyó Mátyás* úr különös bátorsággal gátol nem,

vetelt volna a' lángoknak, Ö két derék Deákokkal által rontott a' lángokon, be tört a' Templomba minthogy a' kults nem volt ott hamarjában, és megmentette életének kotzkáztatásával a' Gothusi készületü igen régi Szentéget, a' Szent Ostyá-tartó Edényt, és más szent készületeket; egy égő gerenda nem messze zuhant le mellette mikor éppen ezekben foglalatoskodna. De ez ötlet meg nem rejtette, segítőkét és vizet kért, és addig törekedett, hogy az Orgonát, Kart, és más meg nem mozdítható butorait a' Templomnak megtartotta. Egész késő éjtzakáig fáradhatatlanul munkálódott, több falakat a' lángoknak közepében, tulajdonkarjaival leszaggatott és egy kézbeli fetszerezőnél, fogva a' hol tsak lehetett otlogatta a' tüzet. Még ez nem volt elég, hanem más nap a' megszorodott népnek vigasztalásában foglalatoskodott. Októbernek 5-dikén pedig az ide való Plébanus Tiszt: *Pales Filep* úrnak kérésére oly szivvreható Predikációt tartott, hogy a' megkárosodtak szerentsétlenségeket könnyebben viselték, a' kárból menten maradtak pedig segedelmeket szerentsétlően lakostársaiknak ajánlanák. A' tisztelt Plébanos úr is azzal mutatta meg a' szerentsétlenek éránt munkás szeretetét, hogy húst és kenyeret osztatott ki azok között, és gabonás tárházának megmaradásán tsak azért örült, hogy a' szegényeket abbol segítheti. Reményleni lehet, hogy több jöltévők is fognak találkozni, kik ezen szerentsétleneknek sorsokat kegyes alamisnálkodások által enyhíteni fogják.

T u d ó s í t á s.

Az Oskolai Szókönyvek és a' Nagyobb Lexiconok kiadhatására olyan módot választottam vala, melly egyszersmind a' Tanuló Ifjúság serkentésére, különösen pedig közöttök a' jó erkölts és szorgalmatosság némü némü megjutalmaztatá-

sára tzelezott. A' mit eddig ezen jó végre Hazánk: Maccenássai feláldoztak, abból, a' Hazai Geographia tanításának könnyebítésére, 28 Gymnasiumok ajándékozottak meg egy egy Magyar Átlással, a' mint ez a' Német Grammatika 7 - dik kiadása előtt, nevezet szerént is előadatott; ezenkívül két esztendő lefolyta alatt, 1270 Magyar és Német Grammatikák vétettek meg olly végből, hogy azok Oskoláinkban a' jó erköltsü és szorgalmatos Tanulók között praemiumul osztassanak ki; más részről pedig ez által az Oskolai Lexicon két kisebb Részének kinyomtatása elősegített 's végre is hajtattott.

De mivel ezen módnak további folytatása, sok időbe kerülő fáradhatatlan levelezés mellett is kétséges kimenetelű lehetne, 's így a' Lexicon legszükségesebb Deák Részének kiadása esztendőkre is elhaladhatna: kéntelen vagyok annak kinyomtatása végett Előrefizetők segítségéhez folyamodni. Mellyre nézve Házmsiait ezennel a' következőkről tudósítom.

1. A' Lexicon Deák-Magyar-Német Részének nyomtatása ezen Octóberhő nap elején elkezdődött és szakadatlanul folytatódik.

2. Ez a' Deák Rész a' már kiadott Oskolai kisebb Lexiconnak 3 - dik Része lesz, egyszersmind pedig az ezután, és ugyantsak ilyen Előrefizetés útján kiadandó Nagyobb Lexiconnak is 3 - dik Részt fogja tenni; mellyre nézve ebből eleendő Exemplumokat kell nyomtatni, 's ehez képest a' rendkívül való nagy költségre az előfizetésbeli segedelem szükséges.

3. A' Munka kidolgozásában útmutatóul leginkább ugyan Scheller Oskolai Lexicona verődött fel; de azon kívül a' legjobb Deák-Német Lexiconok is segítségül vétettek, úgy hogy ez a' mi Deák-Magyar-Német Lexiconunk már most sok-

kal bővebb a' Scheller Lexicon legújabb, 3-dik, ezen esztendőbeli kiadásánál, bővebb Kirsch Lexicon Prof. Born által megjobbított újkadásánál, sokkal bővebb pedig a' Páriz Pápai Deák-Magyar Dictionariumánál. Hogy pedig e' felől legrövidebb módon meggyőzhessük Hazánk Literatorait és az Előfizetésre meghívott Hazafiakat; legerányosabbnak tartottuk a' Lexicon első árkusát, úgy a' mint az már kinyomtatódott, az Újságlevelek mellett, ezeknek Erdemes Olvasóival közleni, hogy ebből az Egésznek elintézését és minémiséget kiki tulajdon szemével láthassa, 's a' Munkáról ítéletet tehessen.

Három nyelv lévén itt a' Lexiconban, elmúlhatatlan feltételle lett a' Rövidítés, és minden Szükségtelesség kihagyása; de azért a' Szók jelentéséből semmi odatarozó el nem maradt, egyéb Rövidítések pedig, úgy gondoljuk, hogy a' Könyvnek nemcsak híjjánosságára nintsenek; sőt inkább tökéletességére szolgálnak. Ilyen hasznos rövidítésnek tartjuk, p. o. azt, hogy ebben a' Lexiconban a' tulajdon nevek, mellyek sem Magyarul sem Németül ki nem tétethetnének, Deákul magyarázatnak meg, 's a' t.

4. A' Közép Időbeli és a' Magyar Törvényben 's Törvénykezésben előforduló nem Classicus szók, magyarázatjokkal együtt, mellyeket egy Törvénytudó Hazánkfia készített, a' Lexicon végén, különös Glossariumba tétetnek.

5. A' mennyire az eddig kinyomtatódott árkusokból hozzá lehet vetni, az egész Deák-Magyar-Német Lexicon mintegy 80 legfeljebb 90 árkusra telik, mellynek az árra az Előfizetőkre nézve 10 forint lészen.

6) Azokra nézve, a' kik talám azt gondolnák, hogy a' Subscriptio és a' szóval való Praenumerálás is elég lenne ezen Munka ilyen árron lehető megszerzésére, szükségesnek tartjuk nyilván és vilá-

gosan jelenteni; hogy mivel a' Lexicon ezen Részének kiadása rendkívül való költségbe kerül, úgymint a' mellyhez a' megkivántató papiros árra egyedül, többre meg tizenkét ezer forintnál, és ezen költségnek nagyobb részét előre kell lefizetni; előrefizetett Praenumeránsoknak csak azokat tarthatjuk, a' kik ezen 10 forintot a' Collector Uraknál még ezen esztendőben December közepéig lefizetik, úgy hogy a' lefizetett pénz a' Collector Urak által legfeljebb December végére fel is küldődhetik.

A' Tanuló Ifjúságra való tekintetből, kivántuk ezen Lexicon előfizetésbeli árát, olly kevésre határozni, a' mennyire azt a' nyomtatásbeli költség maga leszállítani engedte; azt is megjegyezvén, hogy ha szinte a' könyv árkusainak száma 100-ra szaporodnék is, az Előfizetők többet fizetni nem fognak.

Midőn tehát egy részről azt reményljük, hogy ezen okból a' Tanuló Ifjúság közül felesebb Előfizetőkre tarthatunk számot; más részről olly teljes bizodalommal viseltetünk minden Hazánkfiai oránt, hogy ha hazafiúi buzgó fáradozásunk hasznos volta felől meggyőződnek; nem a' könyvnek tsekélyebb árron lehető megszerzése tekintetéből, hanem azért, mivel az efféle terhes és költséges munka gyámolítást érdemel, igyekezetünket előfizetés által elősegíteni készek lesznek.

7. Az előrefizetés össze szedésére ezenel minden Kir. és Ns. Gymnasiumok T. T. Directorait, Rectorait, és T. T. Professorait, úgy szinte a' Ns. Seminariumok Vice Rectorait is alázatosan megkérjük, 's kérjük, hogy Hazafiúi buzgóságból jó igyekezetünknek elősegítői lenni méltóztassanak. Ezenkívül a' Praenumeratiót a' Könyváros Urak is mindenütt elfogadják. Az Előfizetők magok béírására készített Jegyes Papiros a' T. T. Collector Urakhoz minden helyekre elkül-

delek, még pedig két Párban, hogy azokba a' Titt. Praenumeránsok neveiket béírassák; mellyeknek egyike ide felküldődik, és a' szerént a' Könyv végére ki nyomtatódik; a' másika pedig a' T. T. Collector Uraknál marad, hogy az Exemplumok azok szerént könnyebben kiosztódhassanak.

8) A' Titt. Collector Uraknak fáradozásokért minden tíz Exemplumra egy Exemplum küldődik. Minthogy pedig innen minden nyomtatvány ládákra rakva küldetik le, és a' könyv nagysága miatt az érette fizetendő vám, harminczad és leszállítás bére sokra megy: legigasszágosabb dolognak találtuk azt, hogy minden Praenumerans, Magyar és Erdély Országban egyformán, a' Könyvnek által vételkor 30 krajtzárt tegyen le, a' mellyből osztán minden leszállításra tett költség kikerülhet.

9. A' könyv kijövetelének idejére nézve a' Könyvnyomató úrral olyan egyezésre léptünk: hogy ha az árkusok száma 90-nél többre nem megy, úgy a' könyv a' jövő Julius végére okvetetlenül elkészül, és azt minden Titt. Praenumerans Urak még ezen Oskolai esztendőben kezekhez vehetik.

10. Minthogy a' Praenumeratio felküldésének utolsó időpontja December vége, a' mellynél későbbben a' pénzt Előfizetésül elfogadni nem lehet: alázatosan és szívesen kérjük a' T. T. Collector Urakat, hogy a' Pénzt olyan helyekről, a' honnan Postaszekér (Dilizsánsz) jár fel, ne terheltesenek az által küldeni, egyébirán pedig más bizonyos alkalmatosság, vagy a' hol az lehetséges, Váltó (Wechsel) által.

11. Midőn a' mult Novemberben az Oskolai Lexicon elkészült két kisebb Ré-

szére Subscription nyitottam, azért, hogy azt az Ifjúság ezen az úton oltsóbb árron szerezhesse meg; csak hamar olly nagy számmal küldődtek hozzám a' Subscribensek; hogy mire a' távolabb lévő helyekről ez eránt leveleket vettem, már a' Lexicon nyomtatványjai el is fogytak. Ez az oka, hogy sok helyekre, a' kivánt Exemplumok száma helyett, keveset, több Seminariumokba és Gymnasiumokba pedig minéműek: az Eperjesi, Gyöngyösi, Résmárki, Székes Fejérvári, Nagy Karolyi, S. N. Pataki, Posegai, Rosebergi, Rozsnyai, Szathmári, Szigethi, Ungvári, Veszprémi; egy Exemplumot sem küldhettem. Erre nézve jelentem, hogy mihelyt a' Lexiconnak ezen Deák Részé elkészül, azonnal a' Német-Magyar-Deák Részét szándékozom, így, az Előfizetés útján, kiadni, még pedig annyira meg bővítve, hogy az, ezen tekintetben, a' most sajtó alatt lévő Részhez hasonló betű és nagyságú lehessen. Meggyőződtem arról, hogy az igaz értelemben vett Praenumeratio, egyetlen egy mód az ilyen költséges Munka kiadhatására; hogy így, legalább az Előfizetők, hamar és fele árrán szerezhessék meg a' Könyvet; más részről pedig, hogy a' költség nem léte, a' Szerzőt és Kiadót Munkája erőszakos híjánosítására ne kényszerítse.

12. Az Előfizetési Nyomtatott Bizonyosságokat; (Apochákat) mellyek innen fognak leküldetni, a' T. T. Collector Urak tulajdon aláírásokkal megerősítve fogják kiosztani. — Itt Bétsben a' Praenumeratiót a' Kiadónál lehet lesfizetni; kinek lakása ez: Am Bergel No. 518 im 2ten Stock ober der von Hanfkulschen Buchdruckeren. Bétsben Oct. 23-dikén 1817.

Márton József
Professor.

Száz forint huszas pénzért, adtak Váltó czédulában: —
Oct. 21-dik napján 287½ — 22-dikén 282½ — 23-dikén 284½ — forintot.